

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

## **СОЦІОЛОГІЯ**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС**

**для студентів Інституту філології**

**напрямок підготовки 6.020303 «філологія»**

**спеціалізація «Іноземна філологія», «Переклад»**

**КИЇВ-2016**

Укладач:  
**Вілкова О.Ю.** – к. соц.н., доцент

Рецензенти:  
**Лукашевич М.П.** – д. соц.н., професор  
**Судаков М.В.** – к. соц.н., доцент

Програму дисципліни “Соціологія” затверджено затверджена на засіданні кафедри галузевої соціології, протокол № 5 від «14» грудня 2015 року

Соціологія: навчально-методичний комплекс для студентів Інституту філології для студентів Інституту філології напрям підготовки 6.020303 «філологія», спеціалізація «Іноземна філологія», «Переклад»/ уклад. – Вілкова О.Ю. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2016 – 45 с.

## ЗМІСТ

1.	Пояснювальна записка.....	4
2.	Тематичний план дисципліни .....	6
3.	Зміст дисципліни.....	8
4.	Завдання для самостійної роботи студентів.....	16
5.	Тематика рефератів.....	24
6.	Методичні вказівки для написання рефератів. ....	24
7.	Питання до заліку.....	28
8.	Тести .....	30
9.	Орієнтовні норми оцінювання знань, вмінь та компетенцій студентів .....	41
10.	Опорний конспект лекцій .....	44
11.	Література .....	44

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Соціологія” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців з напрямку підготовки 6.020303 «філологія», освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Дана дисципліна є дисципліною варіативної частини.

Навчальна дисципліна “Соціологія” викладається на 3 курсі в обсязі – 72 годин (2 кредит ECTS), з них лекцій - 34 години, семінари – 0 год., самостійної роботи – 38 год. У дисципліні передбачено два змістовні модулі. Завершується дисципліна заліком.

**Мета** дисципліни полягає в ознайомленні студентів з основними теоретичними засадами та дослідницькими методами сучасної соціології. В процесі навчальної діяльності студент опановує загальною соціологічною теорією; знайомиться з специфікою та структурою соціологічного знання; набуває уявлень про соціологію як науку, що вивчає суспільство, його структури і підструктури, механізмами функціонування і розвитку.

Вивчення дисципліни передбачає постановку та вирішення таких **завдань**:

- визначення специфіки соціологічного знання; соціальної сутності, структури та функцій соціології;
- опанування поняттями суспільство, спільноти, соціальні групи, соціальна взаємодія, соціальні відносини;
- дослідження питання соціальної структури та соціальної стратифікації;
- ознайомлення з соціально-класовою, національно-етнічною і поселенською підструктурами.

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є соціальні механізми функціонування і розвитку суспільства; вивчення соціальних спільнот та їх місця у системі соціальних зв'язків; особливості таких соціальних інститутів як культура, політика, родина, наука, освіта тощо.

Результати навчання, здобуті студентом компетенції полягають у у тому що студенти повинні:

**знати :**

особливості соціологічного знання і його функціонування у суспільстві;

- зміст основних категорій соціології;

- зміст і відмінності таких системоутворюючих елементів суспільства як соціальна спільнота, соціальна група, соціальний інститут, соціальна організація, особистість.

- зміст основних структурних елементів програми соціологічного дослідження;

***вміти :***

- аналізувати суспільні явища за допомогою різноманітних теоретичних моделей соціальної взаємодії, соціальної структури, соціальних змін;
- визначати зміст соціальної стратифікації та розкривати сутність основних стратифікаційних моделей сучасного суспільства;
- орієнтуватися у сутності основних підходів до визначення механізмів соціалізації та етапів її проходження;
- скласти програму соціологічного дослідження, мати уявлення про методи соціологічного аналізу.

Навчальний процес відбувається за кредитно модульною системою.

Основні форми навчальної роботи, що застосовуються в ході викладання дисципліни – лекційні заняття, написання рефератів.

Проміжні оцінки виставляються на основі проведеного проміжного тестування та написання рефератів. Підсумкова оцінка виставляється за результатами написання підсумкового тесту. Вивчення дисципліни завершується заліком.

## НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ Теми	Назва тем та лекцій	Кількість годин				Форма контролю
		Всього				
			Л	Сем.	СРС	
	<b>Змістовий модуль I</b> <b>Теоретичні, методологічні та епістемологічні засади соціології як науки</b>			-		
1.	Об'єкт-предметна сфера соціології та місце соціології як науки в системі знань про суспільство	9	2	-	2	Відвідування занять Конспект
2.	Виникнення та історичний розвиток соціологічного знання		4	-	4	Відвідування занять Конспект
3.	Методологія та методи соціологічних досліджень		2		4	Відвідування занять Конспект
4.	Суспільство як система. Соціальна реальність та її елементи		4		4	Відвідування занять Конспект
	Модульний контроль		2	-		Проміжне тестування
	<b>Змістовий модуль II</b> <b>Соціум і його складові як комплексний об'єкт вивчення в соціологічній теорії</b>			-		
5.	Соціальна структура та стратифікація суспільства. Соціальна мобільність та її різновиди		4	-	4	Відвідування занять Конспект
6.	Соціальні інститути. Типологія соціальних інститутів		4	-	6	Відвідування занять Конспект
7.	Індивід в системі соціальних відносин. Соціалізація		4	-	6	Відвідування занять Конспект
8.	Культура як соціальний феномен		2	-	4	Відвідування занять Конспект

9.	Сім'я як соціальний інститут та мала соціальна група.		2	-	2	Відвідування занять Конспект
10.	Соціальний інститут освіти. Система вищої освіти в країнах Європи та Америки.		2	-	2	Відвідування занять Конспект
	Модульний контроль		2	-		Представлення рефератів
	<b>Всього:</b>		<b>34</b>	<b>-</b>	<b>38</b>	<b>Залік</b>

Загальний обсяг годин – 72 години.

Загальний обсяг аудиторних занять – 34 години, а саме:

лекцій – 34 години;

практичних занять – 0 години.

Самостійна робота студентів – 38 годин.

## ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

### Змістовий модуль I. Теоретичні, методологічні та епістемологічні засади соціології як науки

#### ТЕМА 1. Об'єкт-предметна сфера соціології та місце соціології як науки в системі знань про суспільство

Предметна специфіка соціології. Об'єкт та предмет соціології як науки. Поняття «соціальне» і «соціетальне». Соціальна реальність. Парадигми визначення соціального. Плюралізм опису соціальної реальності в постнекласичній соціології. Макро-, мікро- і проміжний рівні соціального. Функції соціології: гносеологічні, праксеологічні, аксіологічні, соціальні. Ідеологія, соціальне замовлення, політична ангажованість соціолога і проблема об'єктивності соціології як науки. Соціологія і суспільна практика.

Місце соціології в системі наук. Специфіка гносеологічного і наукового статусу соціології. Система соціологічного знання. Загальна соціологічна теорія і теорії середнього рівня, локальні теоретичні моделі. Спеціальні і галузеві соціологічні теорії. Проблема їх співвідношення. Галузеві соціології як об'єктні галузі соціологічного знання. Місце емпіричних соціологічних досліджень в системі соціологічного знання. Емпіричний та теоретичний рівні узагальнення в соціології.

#### Питання для самоконтролю

1. Чи можна однозначно визначити дисциплінарні межі соціології?
2. Якою є предмет-об'єктна специфіка соціології?
3. Якою є структура соціологічного знання?
4. Порівняйте функції соціології як науки з функціями інших суспільних дисциплін.
5. Які питання вирішуються на теоретичному та емпіричному рівнях узагальнення в соціології.

#### *Рекомендована література:*

1. Резник Ю.М. Введение в социальную теорию. Социальная эпистемология. Пособие. – М., 1999.
2. Соціологія / За ред. В.Г.Городяненка. – К., 1999.
3. Соціологія / За ред. С.О.Макеєва. – К., 1999.
4. Соціологія: Курс лекцій / За ред.В.М.Пічі. – К., 1996.
5. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій. – Львів, 1996.
6. Якуба О.О. Соціологія. – Харків, 1996.

#### Тема 2. Виникнення та історичний розвиток соціологічного знання

Соціально-економічні, соціально-культурні та інтелектуальні передумови виникнення соціології. Періодизація розвитку соціологічної



думки. Особливості розвитку й основні проблеми соціології XIX – початку XX століття. Класичний етап розвитку соціологічної думки.

Академічна соціологія. Розвиток соціологічного знання у XX ст. Основні соціологічні парадигми і теорії в західній соціології. Постнекласичний етап. Соціологічна думка в Росії, СРСР, Україні. Сучасні тенденції та проблеми розвитку соціологічної думки.

#### **Питання для самоконтролю**

1. Визначте особливості протосоціологічного етапу соціологічного знання.
2. Коли розпочинається класичний етап розвитку соціологічної думки, в чому його відмінність від попереднього?
3. Яким був розвиток соціологічного знання у XX ст.?
4. Якими є основні соціологічні парадигми і теорії в сучасній західній соціології?
5. Якою була соціологічна думка в Росії та Україні часів СРСР?

#### **Рекомендована література:**

1. Аарон Р. Этапы развития социологической мысли. – М., 1993.
2. Гофман А. Семь лекций по истории социологии. – М., 2001.
3. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології (від античності до початку XX ст.). – К., 1993.
4. История теоретической социологии / в 5-ти т. Т.1. Отв.ред. Ю.Н.Давыдов. – М., 1996.
5. История теоретической социологии / В 4-х т. Отв.ред. Ю.Н.Давыдов. – М., 1997.
6. Погорілий О.І. Соціологічна думка XX століття: Посібник. - К., 1996.

### **Тема 3. Методологія та методи соціологічних досліджень**

Організація та проведення прикладних соціологічних досліджень. Сфера соціологічних і маркетингових дослідницьких послуг. Комерціалізація сфери прикладних досліджень. Соціологія та соціотехнологія. Критика абстрактного емпіризму представниками «гуманістичної соціології».

Методика емпіричного соціологічного дослідження. Програма дослідження та її елементи. Методологія і методика дослідження.

#### **Питання для самоконтролю**

1. Коли і чому дослідник обирає «якісну» методологію дослідження як альтернативу або (і) доповнення «кількісному» підходу?
2. Як будувати вибірку сукупність при застосуванні методу контент-аналізу текстів?
3. Назвіть основні етапи підготовки та проведення соціологічного дослідження?

4. Які методи збору первинної соціологічної інформації ви знаєте? Які їх відносні переваги та недоліки?
5. Що таке програма соціологічного дослідження? Назвіть її складові елементи (рубрики).
6. Що таке точність, надійність, якість соціологічної інформації, валідність інструментарію?
7. Дайте порівняльну характеристику «кількісної» та «якісної» методології соціологічного дослідження.
8. Чому, на вашу думку, вибірковий метод набув широкої популярності в практиці емпіричних соціологічних досліджень?
9. Які методи формування вибіркової сукупності ви знаєте?
10. Наведіть головні вимоги до презентації даних соціологічних досліджень в ЗМІ.

***Рекомендована література:***

1. Панина Н. Технология социологического исследования. – К., 2001.
2. Рабочая книга социолога / Отв.ред. В.Г.Осипов. – М., 1983.
3. Социология. Под ред. В.Н.Лавриненко. – М., 2001.
4. Соціологія / За ред. В.Г.Городяненка. – К., 1999.
5. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / За заг.ред.В.І.Воловича. – К., 1998.
6. Энциклопедический социологический словарь / Общ.ред. Осипова Г.В. – М., 1995.
7. Ядов В.А. Стратегия социологического исследования: Описание, объяснение, понимание социальной реальности. – М., 1998.
8. Якуба О.О. Соціологія. – Харків, 1996.

**Тема 4. Суспільство як система. Соціальна реальність та її елементи**

Методологія системного аналізу у застосуванні до вивчення соціальної реальності. Її переваги і недоліки. Т. Парсонс про соціальну систему. Підсистеми суспільства. Сфери суспільного життя. Взаємозв'язки між елементами соціальної системи. Погляди класиків соціологічної думки на елементарну структуру соціальної реальності: а) Е. Дюркгейм про «соціальні факти»; б) М. Вебер про «соціальні дії»; в) Г. Зіммель про «соціальні форми»; г) К. Маркс про «суспільні відносини». Поняття «соціальної події». Соціальні явища і процеси. Соціальна взаємодія. Соціальні зв'язки. Значення поглядів на елементарну основу соціальної реальності для епістемології соціологічного пізнання. Сучасні погляди на вихідну одиницю соціального.

**Питання для самоконтролю**

1. Визначте основні сфери суспільного життя.
2. В чому полягає специфіка соціальних зв'язків?
3. Визначте основні ознаки суспільства як соціальної системи.

4. Опишіть картини соціальної реальності, представлені Е. Дюркгеймом та М. Вебером.
5. Опишіть картини соціальної реальності, представлені Г.Зіммелем та К. Марксом.
6. Дайте характеристику суспільства премодерну, модерну та постмодерну (за сучасними соціологічними концепціями).

***Рекомендована література:***

1. История теоретической социологии / в 5-ти т. Т.1. Отв.ред. Ю.Н.Давыдов. – М., 1996.
2. Кравченко А.И. Введение в социологию: Ученое пособие. - М., 1996.
3. Кравченко А.И. Социология: Учеб.пособие. – М., 1999.
4. Маркович Д.Ж. Общая социология. – М., 1998.
5. Монсон П. Лодка на аллеях парка: Введение в социологию. – М.,1994.

**Змістовий модуль II. Соціум і його складові як комплексний об'єкт вивчення в соціологічній теорії**

**ТЕМА 5. Соціальна структура та стратифікація суспільства. Соціальна мобільність та її різновиди**

Поняття соціальної структури. Розвиток уявлень щодо соціальної структури суспільства. Підходи до визначення соціальної структури. Теорія соціальної стратифікації. Типи стратифікаційних систем. Соціальна диференціація та соціальна нерівність. Три основні теоретичні концепції, які обгрунтовують соціальну нерівність.

Класовий та стратифікаційний аналіз як методологічні альтернативи. Поняття «страта» і «клас» в соціологічних теоріях. Відмінності між стратифікаційним та класовим підходами.

Соціальна мобільність та її різновиди. Горизонтальна та вертикальна мобільність. Висхідна і низхідна, індивідуальна і групова мобільність. Міжгенераційна і внутрішньогенераційна мобільність. Вимушена та добровільна соціальна мобільність. Канали соціальної мобільності. Підходи до емпіричного вивчення соціальної мобільності. Соціальні зміни і соціальна мобільність. Соціальна мобільність в українському суспільстві.

**Питання для самоконтролю**

1. Дайте визначення поняття соціальної структури.
2. Що таке класовий аналіз суспільства?
3. В чому особливість стратифікаційного аналізу суспільства?
4. Визначте, що таке соціальна мобільність та вкажіть її різновиди.
5. Чи існує суперечність між цінностями свободи і соціальної рівності?
6. Наскільки важливою соціальною проблемою є так звана «модальна бідність»?

**Рекомендована література:**

1. Мертон Р. Социальная теория и социальная структура (фрагменты). - К., 1996.
2. Социология. Под ред. В.Н.Лавриненко. – М., 2001.
3. Тощенко Ж.Т. Социология. Общий курс. – М., 1994.
4. Фролов С.С. Социология. – М., 1996.
5. Харчева В. Основы социологии. Учебник. – М., 1997.
6. Щепанский Я. Элементарные понятия социологии. – М., 1969.

**ТЕМА 6. Соціальні інститути. Типологія соціальних інститутів**  
Визначення соціального інституту. Типологія соціальних інститутів. Функції та дисфункції соціальних інститутів. Інституціоналізація. Історичний характер інститутів. Процес інституціоналізації в сучасних суспільствах.

**Питання для самоконтролю**

1. Дайте типологію соціальних інститутів.
2. Що таке процес інституціоналізації?
3. Чим соціальний інститут відрізняється від соціальної організації?
4. За яким механізмом відбувається соціальний контроль?
5. Опишіть основні ознаки соціального інституту:
  - сім'ї
  - освіти
  - науки
  - релігії
  - мови
  - держави

**Рекомендована література:**

1. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. – К., 1996.
2. Попова І.Н. Соціологія. Пропедевтичний курс. – К., 1996.
3. Смелзер Н. Социология. – М., 1996.
4. Современная западная социология. Словарь. – М., 1990.
5. Социология. Основы общей теории (учебник для вузов) / Отв.ред. Г.В.Осипов, Л.Н.Москвичев. – М., 2002.
6. Энциклопедический социологический словарь / Общ.ред. Осипова Г.В. – М., 1995.

**ТЕМА 7. Індивід в системі соціальних відносин. Соціалізація**

Співвідношення понять «людина», «особа», «індивід», «особистість», «індивідуальність». Відмінності між соціологічним і психологічним підходами до вивчення особистості. Особистість як продукт культурно-історичного та індивідуального розвитку. Найбільш впливові теорії особистості. Особистість і соціальний характер. Соціалізація. Ціннісно-

нормативні та статусно-рольові механізми регуляції соціальних відносин. Інтегративні фактори соціальної системи. Статусно-рольові механізми регуляції соціальних відносин. Основні поняття концепцій соціальної регуляції та соціального контролю: а) соціальні норми; б) цінності. Ціннісні орієнтації; в) соціальні дії; г) потреби і мотиви; д) соціальні інтереси. Взаємозв'язок між статусом і роллю. Класифікація соціальних статусів і ролей. Соціальний контроль. Позитивні і негативні санкції. Феномени конформізму і нонконформізму. Самоконтроль як індивідуальний механізм соціальної регуляції.

### **Питання для самоконтролю**

1. В чому особливість процесу соціалізації?
2. Співвідношення індивідуального та суспільного в особистості.
3. Які теорії особистості Ви знаєте?
4. Чи можна чітко розмежувати «індивідуальне» та «суспільне» в людині?
5. Що характеризує процес самоконтролю?
6. Як соціологічно пояснюється статусно-рольові механізми регуляції соціальних відносин?

### **Рекомендована література:**

1. Кравченко А.И. Социология: Учеб.пособие. – М., 1999.
2. Соціологія / За ред. В.Г.Городяненка. – К., 1999.
3. Соціологія / За ред. С.О.Макеєва. – К., 1999.
4. Фролов С.С. Социология. – М., 1996.

### **ТЕМА 8. Культура як соціальний феномен**

Соціологічні підходи до теоретичної інтерпретації поняття «культура». Культура як специфічно людське середовище існування і як спосіб соціального буття людини. Артефакти. Культурний комплекс. Елементи духовної культури (звичаї, цінності, зразки, образи, концепти, традиції, вірування, етос, картина світу). Соціальні функції культури.

Міф як символічний універсам. Значення міфу в давніх та сучасних суспільствах. Політичні міфи. Роль політичних, етнічних і культурних міфів в «консервативних революціях».

### **Питання для самоконтролю**

1. Соціологічна інтерпретація поняття «культура».
2. В чому полягає зміст концепції культурно-цивілізаційних типів?
3. Співвіднесіть між собою поняття «політика і культура», застосовуючи соціологічну термінологію.
4. Що таке «соціальна міфологія»?

5. Якою мірою для сучасних суспільств актуальна така функція культури, як символічне подолання принципової скінченності індивідуального життя (реалізація індивідуальності в системі культури)?
6. Чи існує зв'язок між соціомовними характеристиками індивіда і його положенням в системі соціальної стратифікації?
7. В чому переваги і недоліки політики мультикультуралізму в умовах глобалізації?

***Рекомендована література:***

1. Соціологія / За ред. В.Г.Городяненка. – К., 1999.
2. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій. – Львів, 1996.
3. Гіденс Е. Соціологія. – К., 1999.
4. Іонин Л.Г. Социология культуры – М., 2000.
5. Смелзер Н. Социология. – М., 1996.
6. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / За заг.ред.В.І.Воловича. – К., 1998.
7. Социология. Основы общей теории (учебник для вузов) / Отв.ред. Г.В.Осипов, Л.Н.Москвичев. – М., 2002.
8. Социология. Под ред. В.Н.Лавриненко. – М., 2001.
9. Фролов С.С. Социология. – М., 1996.

**Тема 9. Сім'я як соціальний інститут та мала соціальна група.**

Сім'я як базовий соціальний інститут та мала соціальна група. Специфіка соціологічного вивчення сім'ї. Етапи розвитку сім'ї. Сім'я та шлюб. Соціальні та індивідуальні функції сім'ї. Основні категорії соціологічного дослідження сім'ї: умови життя, структура сім'ї, функції сім'ї. Гендерний розподіл ролей в родині. Форми сім'ї та різновиди шлюбу. Життєвий цикл сім'ї. Соціальні зміни і сім'я. Соціальні умови стабільності сім'ї та причини розлучень. Тенденції розвитку сучасної сім'ї (світовий і вітчизняний досвід). Сучасна сім'я в Україні: стан, тенденції розвитку, перспективи.

**Питання для самоконтролю**

1. Дайте визначення наступних понять: сім'я, шлюб, статусно-рольова структура сім'ї, егалітарна та патріархатна сім'я, функції сім'ї, молода сім'я, кризи сім'ї, вибір партнера, неповна сім'я, батьківство, полі-моногамія, гетеро- гомосексуальність.
2. В чому відмінність сім'ї як малої соціальної групи та соціального інституту?
3. Визначте тенденції розвитку інституту сім'ї в Україні.
4. Які гендерні стереотипи впливають на розподіл сімейних ролей?

### ***Рекомендована література:***

1. Антонов А.И., Медков В.М. Социология семьи: Учебник. М.: Изд-во МГУ, Изд-во Международного университета бизнеса и управления («Братья Карич»), 1996.
2. Батьки і діти: соціальне самопочуття дітей в українських сім'ях. - К.: Логос, 2000.
3. Беккер Г Выбор партнера на брачных рынках // THESIS. - 1994. - №6.
4. Бовуар, Симона де. Друга стаття. - У двох томах, К.: Основи, 1994-95.
5. Голод С. И. Будущая семья: какова она? М.: Знание, 1990.
6. Голод С.И., КлецинА.А. Состояние и перспективы развития семьи: теоретико-типологический анализ: Эмпирическое обоснование. СПб.: СПб. филиал ИС РАН, 1994.
7. Голод С.И. Личная жизнь: любовь, отношения полов. - Л.: Знание, 1990.
8. Грушевський М. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу. - К., 2001.
9. Мілет Кейт Сексуальна політика / Пер. з англ. - К.: Основи, 1998.

### **Тема 10. Соціальний інститут освіти. Система вищої освіти в країнах Європи та Америки.**

Процес інституціоналізації освіти. Функції освіти як соціального інституту. Освітній процес як вид соціального процесу. Характеристика і типологія освітніх процесів. Тенденції розвитку освітніх інституцій в Україні. Вплив глобалізації на освітні системи. Модернізація функцій освіти. Зміна ролі університетів у процесах трансформації освіти. Формування єдиного освітнього простору. Освіта як елемент соціальної інфраструктури розвинених країн.

#### **Питання для самоконтролю**

1. Основні ознаки освіти як соціального інституту.
2. Як відбувається процес інституціоналізації освіти.
3. Соціальні функції освіти.
4. Ознаки освіти як складноорганізованого соціального процесу.

### ***Рекомендована література:***

1. Гавриленко І.М., Огаренко В.М., Скідін О.Л., Яковенко Ю.І. Соціологія освіти: Навчальний посібник. Кн. 1. – Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2006.; Кн. 2. – Запоріжжя: КПУ, 2009.
2. Добренєков В.И., Нечаев В.Я. Общество и образование. – М.: ИНФРА - М, 2003.
3. Зборовский Г.Е., Шуклина Е.А. Социология образования: Учебное пособие. – М.: Гардарики, 2005.
4. Руткевич М.Н. Общество как система. Социологические очерки. – СПб., 2001.

## ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

В процесі вивчення основних тем з соціології студенти повинні оволодіти навичками самостійного опрацювання відповідних розділів, підручників, посібників, а також деяких теоретичних праць з історії соціології, окремих напрямків сучасної соціологічної думки, спеціальних і галузевих соціологій. Студентам пропонується самостійно опанувати основоположні ідеї видатних західних соціологів Ф.Тьонісса, Г. Зіммеля, В.Парето, М. Вебера, П. Сорокіна, соціологічні ідеї українських протосоціологів М. Драгоманова, М. Грушевського, а також соціологію молоді, сім'ї, культури, політики, праці та управління.

Для кращого засвоєння матеріалу рекомендується складання короткого конспекту із запропонованої для самостійної роботи теми, студентам рекомендовано для самостійного опрацювання іншомовні джерела.

Грунтовне вивчення цих питань дозволить студентам достатньою мірою оволодіти знаннями з дисципліни «Соціологія».

**Завдання № 1.** (6 год.) Опрацювати тему «Соціологічне вчення Г. Зіммеля та Ф. Тьонніса» за таким орієнтовним планом:

- Вчення Г. Зіммеля. Пізнання і життя. Підходи до соціальної психології.
- Вчення Ф. Тьонніса. Поняття, соціальні сутності. Поняття общини (спільноти) і суспільства, їх відмінність.

Опрацьована тема може бути узагальнена у формі есе або реферату.

Література:

1. Волков Ю.Г. Социология: история и современность. – Ростов н/Д, 2007.
2. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології (від античності до початку ХХ ст.). – К., 1993.
3. Ионин Л.Г. Георг Зиммель- социолог. М., 1981.
4. Пилипа А.Ф. Обоснование теоретической социологии: введение в концепцию Георга Зиммеля // Зиммель Г. Избранное. Т.2. М., 1996.
5. Современная западная социология. Словарь. – М., 2000.
6. Соціологія трапези / Г. Зіммель // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2010. – № 4. – С.187-192.
7. Соціологія: Підручник / за заг. редакцією проф. В. Андрущенко, проф. М. Горлача. Харків –Київ, 1998.
8. Соціологія: Терміни, поняття, персоналії. Навч. словник-довідник /За ред. В.М.Пічі. – Львів, 2002.



9. Фердінанд Тьоніс Спільнота та суспільство: Основні поняття чистої соціології. – К.:Дух і література, 2005.

**Завдання № 2.** (4 год.) Опанувати тему «Інтегральна соціологія П. Сорокіна» за таким орієнтовним планом:

- Розуміння предмету соціології. 5 принципів побудови та викладу соціологічного матеріалу. Теоретична і практична соціологія. Соціальна взаємодія як «соціальна клітина». Колективна єдність, її типи.
- Стратифікація. Соціальний простір. Соціальні інститути. Соціальна мобільність.
- Соціальна та культурна динаміка. Типи культури. Періодизація історії. Криза сучасної культури та суспільства.

Література:

1. Волков Ю.Г. Социология: история и современность. – Ростов н/Д, 2007.
2. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології (від античності до початку ХХ ст.). – К., 1993.
3. Кризис нашего времени: социальный и культурный обзор - The crisis of our age/ Питирим Сорокин. — М.: ИСПИ РАН, 2009.
4. Радугин А.А., Радугин К.А. Социология: курс лекций. – М., 2003. Современная западная социология. Словарь. – М., 2000. Соціологія: Терміни, поняття, персоналії. Навч. словник-довідник /За ред. В.М.Пічі. – Львів, 2002.
5. Система социологии / Питирим Александрович Сорокин. — М.: Астрель, 2008.
6. Сорокин П.А. Человек, цивилизация, общество. М., 1992.
7. Социальная мобильность / Питирим Сорокин; [пер. с англ. М. В. Соколовой]. — М.: Academia: LVS, 2005.
8. Человек. Цивилизация. Общество / Питирим Сорокин; [Общ. ред., сост. и предисл., с. 5-24, А. Ю. Согомонова]. — М.: Политиздат, 1992.

**Завдання № 3.** (4 год.) Опанувати тему «Розуміюча соціологія» М. Вебера» за таким орієнтовним планом:

Економіка і релігія: культурне значення капіталізму. Соціологія панування: право, управління, держава. Лібералізм і свобода особистості. Соціальна дія, суб'єктивний смисл та ідеальні типи. «Свобода від оціночних суджень» та «віднесення до цінності». Вебер та духовна ситуація в Німеччині.

Література:

1. Вебер М. Избранное. Образ общества / Пер. с нем. — М.: Юрист, 1994.

2. Вебер М. Избранные произведения: Пер. с нем.; сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова; предисл. П. П. Гайденко; коммент. А. Ф. Филиппова. — М.: Прогресс, 1990.
3. Вебер М. Исследования по методологии наук — М.: ИНИОН, 1980.
4. Вебер М. История хозяйства: Город. — М.: Канон-пресс-Ц, Кучково поле, 2001.
5. Вебер М. Политические работы, 1895—1919 = *Gesammelte Politische Schriften, 1895—1919* / Пер. с нем. Б. М. Скуратова; послесл. Т. А. Дмитриевой. — М.: Праксис, 2003.
6. Вебер М. [Протестантская этика и дух капитализма](#). — М., 2003.
7. Вебер М. Работы М. Вебера по социологии, религии и культуре / АН СССР, ИНИОН, Всесоюз. межвед. центр наук о человеке при президиуме. Вып. 2. — М.: ИНИОН, 1991.
8. Волков Ю.Г. Социология: история и современность. – Ростов н/Д, 2007.
9. Современная западная социология. Словарь. – М., 2000. Соціологія: Терміни, поняття, персоналії. Навч. словник-довідник /За ред. В.М.Пічі. – Львів, 2002.
10. Соціологія: Підручник / за заг. редакцією проф. Андрущенка, проф. М. Горлача. Харків –Київ, 1998.

**Завдання № 4.** (4 год.) Підготувати тему «Соціологічні погляди В. Парето (логіка ірраціонального)» за таким орієнтовним планом:

- Проблеми загальної соціології як наслідок економічної теорії.
- Правила логіко-експериментального методу.
- Логічні дії та нелогічні дії.
- Депривації як основні факти і об'єкт дослідження соціології.

Література:

1. Волков Ю.Г. Социология: история и современность. – Ростов н/Д, 2007. Современная западная социология. Словарь. – М., 2000.
2. Компендиум по общей социологии - *Compendio di sociologia generale* / Пер. А. А. Зотова. — 2-е изд. — М.: Изд. дом ГУ ВШЕ, 2008.
3. Соціологія: Підручник / за заг. редакцією проф. В. Андрущенка, проф. М. Горлача. Харків –Київ, 1998.
4. Социалистические системы = *Les Systèmes socialistes* // Теоретическая социология. Антология. В 2 частях (Составление, научная редакция, предисловие С. П. Баньковская), Т 1 — М.: Книжный Дом «Университет», 2002.
5. Трансформация демократии / пер. с итал. М. Юсима. М.: Издательский дом "Территория будущего", 2011. - 208 с.

**Завдання № 5.** (4 год.) Засвоїти тему «Соціологічні ідеї М. Драгоманова, М.Грушевського» за таким орієнтовним планом:

- Суспільно-політична концепція М. Драгоманова: поєднання соціалістичних ідей, ідей соціальної рівності та справедливості з буржуазно-демократичними ідеями конституційного права, місцевого самоуправління.
- Визначення тенденції соціокультурного розвитку української нації.
- Завоювання державності як один із гарантів національного відродження українського народу. Національне питання.
- Концепція М. Грушевського: визначення суспільно-політичного прогресу біологічними, економічними та психологічними факторами.
- Особливості суспільного розвитку.
- Історіософська концепція. Ідея «національної самооборони».
- Створення суспільної історії України.
- Відстоювання українознавства на російській і галицькій землі.

Література:

1. Андрусак Т. Шлях до свободи (Михайло Драгоманов про права людини). — Львів: Світ, 1998. — 192 с.
2. Дашкевич Я. Учений, політик, публіцист // Слово і час. — 1991. — Ч. 10. — С. 3-6.
3. Етнонаціональний розвиток України: терміни, визначення, персоналії. — К., 1993.
4. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології. — К., 1993. Українська філософія в іменах. — К.: Либідь, 1997.
5. Піча В.М., Черниш Н.И., Кондратик Л.Й. З історії української соціологічної думки. — Львів, 1996.

**Завдання № 6.** (4 год.) Вивчити основну проблематику теми «Соціологія молоді» за таким орієнтовним планом:

- Місце соціології молоді у системі соціологічного знання та у державній молодіжній політиці.
- Основні поняття і категорії соціології молоді.
- Соціальні характеристики молоді, її особливості та специфічні риси.
- Молодіжні проблеми та їх зміст.
- Державна молодіжна політика в Україні: складові та напрямки.

Література:

1. Бебик В.Н., Головатий М.Ф., Рехало В.А. Політична культура сучасної молоді. — К., 1996.

2. Бородин Є. І. Держава і молодь: історія ювенального законодавства в Україні (середина 80-х – початок 90-х років ХХ ст.). – К.: Український центр політичного менеджменту, 2004. – 243 с.
3. Бородин Є. І. Історія формування державної молодіжної політики в Україні (1991–2004 рр.): Моногр. – Д.: Герда, 2006. – 387 с.
4. Головатий М.Ф. Соціологія молоді: Курс лекцій. – К.: МАУП, 2006. – 2-ге вид. переробл. і допов. – 304 с.
5. Культура сучасної молоді. – К., 1996.
6. Лазос К. Д. Молодежная политика в Европейском Сообществе: структуры и подготовка молодежных работников/ Пер. с англ.; Под ред. А. А. Яременко, Н. Ф. Головатого. – К.: Укр. НИИ проблем молодежи, 1994. – 295 с.
7. Лукашевич М. Соціологія : Загальний курс: Підручник/ Микола Лукашевич, Микола Туленков,; . -К.: Каравела, 2011. -407 с.
8. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. пос. – К.: МАУП, 2004. – 464 с.
9. Молодь України: стан, проблеми, шляхи розв'язання. – К., 2000.
10. Черниш Н.Й. Соціологія молоді: конспект лекції. – К., 2000.

**Завдання № 7.** (2 год.) Опанувати тему «Соціологія сім'ї» за таким орієнтовним планом:

- Сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група.
- Система категорій соціологічного дослідження сім'ї.
- Основні підходи до вивчення сім'ї в соціологічній думці.
- Тенденції розвитку сучасної сім'ї.

Література:

1. Добренков В.И., Кравченко А.И. Фундаментальная социология : в 15 т. Т 10. Гендер. Брак. Семья. – М. : ИНФРА-М, 2006.
2. Лукашевич М.П. Соціологія сім'ї: Навч. посіб. Рекомендовано МОН. К., 2013.
3. Лукашевич М. Соціологія : Загальний курс: Підручник/ Микола Лукашевич, Микола Туленков,; . -К.: Каравела, 2011. -407 с.
4. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. пос. – К.: МАУП, 2004. – 464 с.
5. Смелзер Н. Социология. - М., 1994.
6. Соціологія. Загальний курс. – К., 2000.
7. Соціологія: Пос. для студ. вузів (За ред. В.Городяненка). – К., 2003.
8. Соціологія: Підручник / за заг. редакцією проф. В. Андрущенко, проф. М. Горлача. Харків –Київ, 1998.

**Завдання № 8.** (2 год.) Підготувати тему «Соціологія культури» за таким орієнтовним планом:

- Поняття культури. Соціологія культури.
- Основні категорії соціології культури.
- Внутрішня структура культури та її форми.
- Соціальні функції культури.
- Методологічні засади соціологічного аналізу культури.
- Специфіка соціокультурної ситуації в Україні.

Література:

1. P.A. Sorokin. Society, Culture, and Personality :Their Structure and Dynamics. A system of general sociology. COOPER SQUARE PUBLISHERS, INC. New York 1962.  
<http://www.questia.com/PM.qst?a=o&d=94476772>
2. Іонин Л.Г. Соціологія культури. Учеб. пособ. – М.: Логос, 2001.
3. Лукашевич М. Соціологія : Загальний курс: Підручник/ Микола Лукашевич, Микола Туленков,; . -К.: Каравела, 2011. -407 с.
4. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. пос. – К.: МАУП, 2004. – 464 с.
5. Семененко И. С. Глобализация и социокультурная динамика: личность, общество, культура // Журнал Полис»  
(<http://www.politstudies.ru/N2004fulltext/2003/1/2.htm>)
6. Смелзер Н. Социология. - М., 1994.
7. Соціологія. Загальний курс. – К., 2000.
8. Соціологія: Пос. для студ. вузів (За ред. В.Городяненка). – К., 2003.
9. Соціологія: Терміни, поняття, персоналії. Навч. словник-довідник /За ред. В.М. Пічі. – Львів, 2002.

**Завдання № 9.** (4 год.) Підготувати тему «Соціологія політики» за таким орієнтовним планом:

- Поняття і категорії соціології політики.
- Політика та її визначення у різних соціологічних школах і напрямках.
- Основні складові соціології політики.
- Соціологічні дослідження політичних процесів в Україні.
- Основні тенденції розвитку політичного життя в Україні.

Література:

1. Амелин В.Н. Социология политики. – М., 1992.  
Арон Р. Демократия и тоталитаризм: Пер. с фр. — М., 1993
2. Артемов Г. П. Политическая социология: Учебное пособие. — М.:Логос, 2002. — 280 с.

3. Бебик В.Н., Головатий М.Ф., Рехкало В.А. Політична культура сучасної молоді. – К., 1996.
4. Бурдые П. Социология политики. — М.: Socio-Logos, 1993. — 236 с.
5. Лукашевич М. Соціологія : Загальний курс: Підручник/ Микола Лукашевич, Микола Туленков,; . -К.: Каравела, 2011. -407 с.
6. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. пос. – К.: МАУП, 2004. – 464 с.
7. Пилипенко В. Є., Вишняк О. І., Куценко О. Д. Спеціальні та галузеві соціології: Навч. посіб. — К.: Каравела, 2003. — 304 с.
8. Политическая социология: Учебник для вузов /Под ред. чл.- корр. РАН Ж. Т. Тощенко. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002., 495 с.
9. Полторак В.А, Петров О. В., Соціологія політики. Енциклопедичний словник // К., Видавництво Європейського Університету, 2009.

**Завдання № 10.** (4 год.) Засвоїти тему «Соціологія організацій та соціологія управління» за таким орієнтовним планом:

- Основні етапи розвитку соціологічного знання про управлінську діяльність.
- Соціологія організацій та управління: основні поняття і категорії.
- Роль соціології у дослідженні управлінських процесів у сучасній Україні.

### **Література:**

1. Mayo E. Human Problems of Industrial Civilization. N.Y., 1946., P. 457.
2. Бабосов Е. М. Социология управления. — Минск: ТетраСистемс, 2001.
3. Лукашевич М. Соціологія : Загальний курс: Підручник/ Микола Лукашевич, Микола Туленков,; . -К.: Каравела, 2011. -407 с.
4. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. пос. – К.: МАУП, 2004. – 464 с.
5. Пшеничнюк О. Соціологія : Посібник для підготовки до іспитів/ Олена Пшеничнюк, Олена Романовська,; . -2-е вид., доп. та переробл.. -К.: Вид. Паливода А. В., 2005. -169 с.
6. Сасіна Л. Соціологія : Навчальний посібник/ Людмила Сасіна, Наталя Мажник; М-во освіти і науки України, Харківський нац. економічний ун-т. -Харків: ВД "ІНЖЕК", 2005. -206 с.
7. Сергейчук А.В. Социология управления. — СПб.: Бизнес-пресса, 2002.
8. Соціологія : Підручник/ За ред. Володимира Пічі,. -3-тє вид., стереотип.. -Львів: Новий Світ-2000, 2006. -277 с.

9. Соціологія : Підручник/ Н. П. Осипова, В. І. Астахова, В. Д. Воднік та ін.; За ред. Н. П. Осипової; М-во освіти і науки України. -К.: Юрінком Інтер, 2003. -335 с.
10. Удальцова М. В. Социология управления: Учеб. пособие. — М.: ИНФРА-М; Новосибирск: НГАЭиУ, 1998.
11. Файоль А., Эмерсон Г., Тейлор Ф., Форд Г. Управление — это наука и искусство. М., 1992, С. 36
12. Фролов С. С. Социология организаций: Учебник. — М.: Гардарики, 2001. — 384 с.
13. Черниш Н. Соціологія : Курс лекцій/ Наталія Черниш; Львівський нац. ун-т ім. І.Франка. -3-є вид., перероблене і доп.. -Львів: Кальварія, 2003. -540 с.

Питання визначені для самостійного опрацювання студентами будуть включені до проміжного та підсумкового тестування.

## ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Роль і функції соціології в суспільстві.
2. Сучасні дискусії про предмет соціології.
3. О. Конт як засновник позитивної соціології.
4. Конкуренція функціоналізму і теорії конфліктів.
5. Соціокультурний підхід до аналізу суспільства.
6. Соціальна теорія народництва.
7. Розвиток соціальних знань у Давньому світі.
8. Міфологія як засіб відбиття соціальної реальності.
9. Соціальні знання епохи Середньовіччя і Відродження.
10. Сутність поглядів М. Макіавеллі на людину, владу, державу. Макіавеллізм.
11. Поняття суспільства. Суспільство і природа. Взаємодія основних сфер громадського життя.
12. Стратифікація і класова структура суспільства.
13. Демократія і суспільний розвиток.
14. Теорії соціальної мобільності і тенденції її розвитку у сучасному суспільстві (на прикладі України).
15. Ознаки маргінального суспільства.
16. Суспільна думка: сучасний стан, ресурси і деякі аспекти механізмів масового впливу.
17. Соціальний статус жінки в українському суспільстві.
18. Соціальні проблеми розвитку сучасного українського суспільства.
19. Студентство і його соціальна роль у житті суспільства.
20. Характерні риси стратифікації сучасного українського суспільства.
21. Політика як соціальний інститут.
22. Сім'я як соціальний інститут. Проблеми усталеності шлюбу.
23. Соціальна політика держави.
24. Традиції розвитку сучасної релігії.
25. Функції освіти як соціального інституту.
26. Наука і якісне відновлення суспільства.
27. Універсально-історичні закони ієрархії. Управлінська еліта і закрита група.
28. Функції внутрішніх правил організації.
29. С. Н. Паркінсон про патологію організацій.
30. Бюрократія як засіб організації спільної діяльності.
31. Влада і лідерство.
32. Особистість як продукт суспільно-історичного розвитку.
33. Особистість: проблеми соціалізації.
34. Процес і стадії формування особистості.
35. Соціальне пізнання особистості.
36. Етнічна самосвідомість та ідентичність.
37. Девіантна поведінка молоді: особливості прояву.



38. Девіантна поведінка: сутність, види, механізм виникнення.
39. Природа соціального конфлікту.
40. Соціальний аспект трудових відносин.
41. Соціальні проблеми відносин між поколіннями.
42. Тоталітаризм: сутність і прояви.
43. Феномен тероризму в сучасному суспільстві.
44. Сучасні тенденції розвитку економічних систем.
45. Праця в розвитку людини і суспільства.
46. Сучасна демографічна ситуація в Україні й основні напрямки демографічної політики держави.
47. Методи збирання соціологічної інформації.
48. Проблеми збирання соціологічної інформації.
49. Соціальна дискримінація жінок, як предмет соціологічного аналізу.
50. Макросоціологічний та мікросоціологічний підходи до аналізу суспільства.

## **МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТІВ**

**Реферат** (від латинського *refero* – доповідати) – короткий усний чи письмовий виклад основних положень вчення або змісту друкованих джерел, доповідь на певну тему.

**Мета підготовки студентом реферату** – є розвиток умінь і навичок наукового дослідження, здатності до визначення та критичного аналізу соціологічних ідей та літератури, які мають стати важливою складовою теоретико-методологічної бази підготовки студента освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр».

Автором при написанні реферату **мають бути продемонстровані такі навички і вміння:**

- працювати з науковою літературою та першоджерелами;
- визначати джерельно-соціологічну базу, необхідну для ґрунтовного розгляду обраної теми;
- конспектувати джерела науково-дослідницької літератури та підбирати цитати, які найбільш повно розкривають ту чи іншу думку;
- самостійно аналізувати і критично узагальнювати матеріал;
- робити і формулювати власні висновки та пропозиції.

Підготовка реферату включає в себе наступні **етапи:**

- 1) вибір теми;
- 2) підбір і вивчення спеціальної літератури;
- 3) складання плану реферату;
- 4) викладення змісту теми;

## 5) оформлення реферату;

Студент самостійно обирає тему реферату з запропонованого переліку. Допускається закріплення декількох студентів за однією і тією ж темою реферату. Студент може в обсязі навчальної програми дисципліни сам запропонувати тему реферату, узгодивши її з викладачем.

**Структурними елементами** реферату є титульний аркуш, зміст, вступ, основна змістовна частина, висновки, а також список джерел та літератури, використаних при підготовці й написанні реферату.

**Зміст** – це перелік основних структурних елементів реферату (вступ, основна змістовна частина, висновки, література) із зазначенням номерів сторінок розташування в тексті. Зміст вказується одразу після титульного аркуша. Заголовки частин реферату, подані у змісті, дублюються в тексті реферату. *Вступ* (1–1,5 сторінки) має містити обґрунтування вибору твору для реферування, визначення місця твору в доробку його автора, оцінку його актуальності та важливості, аналіз зв'язку змісту твору з досліджуваною студентом проблематикою. В основній змістовній частині реферату (7–9 сторінок) розкриваються ключові ідеї та положення обраних соціологічних творів, які надалі мають стати складовою теоретико-методологічного підґрунтя власного дослідження автора реферату. Ця частина реферату розподіляється на параграфи чи підрозділи залежно від особливостей структури реферату. Необхідно висвітлити найважливіші положення реферованих творів, продемонструвати вміння систематизувати й узагальнювати накопичений матеріал. Важливо визначити необхідний обсяг інформації, відібрати найбільш переконливі й вагомі дані, розташувати їх у певній послідовності. Особисті думки в рефераті мають викладатися аргументовано та логічно. Обов'язково потрібно використовувати різні види аргументів та доказів: порівняння, зіставлення, посилання на джерела і т. д. У *висновках* (1–1,5 сторінки) необхідно стисло викласти найважливіші положення основної змістовної частини реферату, зробити висновки з цього викладу, визначити теоретико-методологічне й світоглядне значення опрацьованого у рефераті матеріалу. Важливо вміти проектувати вивчений досвід на аналогічні ситуації сьогодення. *Список використаної літератури* повинен указувати на вивчені автором роботи. Обов'язково слід ознайомитися з оригінальним текстом твору, фундаментальними соціологічними роботами, останніми вітчизняними та зарубіжними публікаціями, що допомагають краще розкрити зміст обраної теми. Не рекомендується обмежуватися лише навчальною літературою (підручниками, посібниками або методичними розробками). Вказана у списку література обов'язково має знайти своє відображення в рефераті. Думки інших авторів та цитати повинні мати посилання на джерела в загальноприйнятому порядку. Це стосується і посилань на електронні ресурси. Пряме запозичення ідей та положень без указівок на джерела неприпустиме.

**Загальний обсяг реферату** – 10-12 сторінок друкованого тексту.

Зазначений обсяг розрахований на використання при оформленні шрифту Times New Roman текстового редактора Word розміру 14 з полуторним міжрядковим інтервалом (на сторінці – 28–30 рядків). Текст реферату необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – не менше 20 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє – не менше 20 мм, нижнє – не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, чорного кольору. Щільність тексту реферату повинна бути однаковою. Сторінки реферату, за винятком титульного аркуша, нумеруються.

## ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Об'єкт та предмет соціології як науки
2. Рівні організації соціального світу та рівні соціологічного аналізу
3. Функції соціології
4. Проблема об'єктивності соціологічного знання
5. Категоріально-понятійний апарат соціології
6. Система соціологічного знання
7. Основні ідеї протосоціології
8. Етап класичної соціології
9. Розвиток соціологічної думки в ХХ ст.
10. Соціологія на початку ХХІ ст.: ключові проблеми і тенденції розвитку
11. Історія розвитку соціології в Росії, СРСР і в Україні
12. Погляди класиків соціологічної думки на елементарну структуру соціальної реальності
13. Спільнота і соціальна група
14. Типологія соціальних груп
15. Взаємодія суспільства та природи
16. Співвідношення біологічного і соціального в людині
17. Евристичний потенціал теорії систем у вивченні соціальних явищ та процесів
18. Соціальний статус і соціальна роль
19. Соціальні норми, соціальні цінності, соціальні інтереси
20. Соціальний контроль та його механізми
21. Девіантна і деліквентна поведінка
22. Функціональність соціальних конфліктів
23. Соціальні інститути та їх типологія
24. Функції та дисфункції соціальних інститутів
25. Соціологічні погляди на феномен бюрократії
26. Вплив еволюціонізму на соціологічну рефлексію щодо суспільного поступу
27. Поняття соціальної структури
28. Соціальна диференціація та соціальна нерівність
29. Поняття «страта» і «клас» в соціологічних теоріях
30. Відмінності між стратифікаційним та класовим підходами
31. Класова і стратифікаційна структура радянського суспільства
32. Нижчі і вищі класи. Поняття про «середній клас»
33. Багатство і бідність. Абсолютна та відносна бідність
34. Соціальна мобільність та її різновиди
35. Канали соціальної мобільності
36. Співвідношення понять «людина», «особа», «індивід», «особистість», «індивідуальність»
37. Соціалізація. Різноманіття теоретичних підходів до визначення соціалізації

38. Мікро- і макро середовище формування особистості. Фактори та агенти соціалізації
39. Етапи соціалізації особи. Їх культурно-історична релятивність та періодизація
40. Проблема нівелювання індивідуальності в масовому суспільстві
41. Поняття вільного часу та основні підходи до його вивчення в соціології
42. Соціологічні підходи до теоретичної інтерпретації поняття «культура»
43. Культура і цивілізація. Культура і мова
44. Знакова природа культури. Знак, значення, символ, образ як елементи культури
45. Загальнолюдська культура. Культурні універсалії
46. Культурний аспект глобалізації. Антиглобалізм
47. Домінуюча культура, контркультура і субкультура. Елітарна, народна, масова культури
48. Феномен релігії. Релігія як соціальний інститут і частина культури
49. Мистецтво, його культурна і соціальна роль в житті соціуму. Соціологія мистецтва
50. Функції ідеології. Феномен деідеологізації
51. Значення міфу в сучасних суспільствах
52. Соціологічні погляди на природу громадської думки
53. Статус емпіричних досліджень в системі соціологічного знання
54. Етапи підготовки та проведення емпіричного дослідження
55. Основні методи збору первинної соціологічної інформації. Їх переваги та недоліки, особливості застосування
56. Програма соціологічного дослідження та її головні складові елементи (рубрики)
57. Випадкові і систематичні похибки вимірювання
58. Якість і надійність соціологічної інформації
59. Вибірковий метод в соціології, його теоретичне підґрунтя
60. Презентація результатів соціологічних досліджень в ЗМІ.

## ТЕСТУВАННЯ ПОТОЧНИХ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Тестування – це спосіб визначення рівня знань і вмінь студентів за допомогою спеціальних тестових завдань, як правило, у вигляді запитань або задач.

*Тест поточного контролю успішності* – вимірює приріст знань, умінь, навичок після завершення першого модулю.

Якщо не зазначено додаткових умов кількості правильних варіантів в конкретному запитанні, то варіантів правильних відповідей може бути декілька.

За кожен правильний варіант відповіді студенту зараховується 0,5 бала.

### ТЕСТ

- 
- 1. Соціологія як наука виникла: (Оберіть одну правильну відповідь)**  
а. в першій половині XIX ст.; б. у XVIII ст.; с. після Другої світової війни; d. на початку XX ст.
  - 2. Яке з наведених визначень не є об'єктом соціологічного аналізу: (Оберіть одну правильну відповідь)**  
а. суспільство як цілісна соціальна реальність б. сукупність соціальних відносин, соціальні зв'язки, соціальні організації, соціальні інститути тощо; с. емпірично подана реальність, що відбиває ту чи іншу сторону соціального життя; d. такі об'єктивні явища суспільства як відносини економічної власності, продуктивні сили, засоби праці
  - 3. Теоретична соціологія відрізняється від прикладної за: (Оберіть одну правильну відповідь)**  
а. методом дослідження; б. об'єктом дослідження; с. метою, яку ставить перед собою соціологія
  - 4. Яке з положень найбільш вірно визначає місце соціології в системі суспільних наук? (Оберіть одну правильну відповідь)**  
а. це самостійна наука, яка має свій науковий інструментарій; б. соціологія не може існувати без висновків інших наук с. соціологія є солодовою частиною соціальної філософії
  - 5. Термін «соціологія» запропонував і вперше використав у своїх творах: (Оберіть одну правильну відповідь)**  
а. О.Конт; б. Е.Дюркгейм ; с. К.Маркс ; d. Г.Спенсер
  - 6. Органічний напрям у соціології заснував: (Оберіть одну правильну відповідь)**  
а. Г.Спенсер б. О.Конт с. Дж.Міль d. Е.Дюркгейм
  - 7. Засновником «розуміючої соціології» є: (Оберіть одну правильну відповідь)**  
а.О.Конт; б. К.Маркс; с. Г.Спенсер; d. П.Сорокін; e. М.Вебер; f. Е.Дюркгейм
  - 8. Як називається ієрархічно упорядкована сукупність індивідів, соціальних груп, соціальних спільнот? (Оберіть одну правильну**

**відповідь)** а. соціальний клас; б. соціальна стратифікація; с. соціальна система; d. соціальна організація

**9.«Суспільство – це взаємодія людей, яка є продуктом соціальної дії».** Кому належить це визначення суспільства? **(Оберіть одну правильну відповідь)** а. Аристотелю; б. Е.Дюркгейму; с. М.Веберу; d. О.Контю

**10. Студентська академічна група є прикладом: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. малої соціальної групи; б. соціальної агрегації; с. неформальної групи; d. великої соціальної групи

**11. Група людей, які очікують автобус на зупинці, є прикладом: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. соціальної агрегації б. соціальної спільноти с. малої соціальної групи d. великої соціальної групи

**12. Прикладом соціального інституту є: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. сім'я б. Інститут соціології НАН України; d. КНУ імені Тараса Шевченка

**13. Категорія "соціальна стратифікація" відображає:** а. процес переміщення соціальних груп чи окремих індивідів з однієї страти в іншу; б. ієрархічну організовану систему соціальної нерівності; с. набір соціальних статусів особистості

**14. Пан «А» є студентом, капітаном футбольної команди, чоловіком пані «У». Це, з точки зору соціолога, перелік його: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. особистих якостей; б. набутих соціальних статусів; с. приписних соціальних статусів; d. рангових соціальних характеристик

**15. Що таке «аномія»:** **(Оберіть одну правильну відповідь)** а. поведінка, що відхиляється від встановлених у суспільстві норм; б. соціальна хвороба; с. ціннісно-нормативний вакуум

**16. Соціологічне дослідження – це: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. методи типологізації соціальних об'єктів б. система теоретичних та емпіричних процедур, що дозволяють отримати достовірні знання про той чи інший процес або явище суспільного життя; с. система параметрів майбутнього соціального об'єкту або якісно нового стану існуючого об'єкта d. система знань та навичок, що дозволяє професійно займатися соціологією

**17. Методом соціологічного дослідження є: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. проведення соціологічного експерименту над об'єктом; б. розробка наукової гіпотези; с. отримання нових знань про об'єкт вивчення

**18. Процедурна частина програми соціологічного дослідження включає: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. структурну операціоналізацію понять; б. формулювання наукових гіпотез дослідження; с. опис прийомів збору, обробки та аналізу соціологічної інформації

**19. Який найбільш складний і глибокий вид соціологічного дослідження: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. описове; б. Аналітичне; с. розвідувальне

**20. Вибіркова сукупність при дослідженнях – це: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. частина генеральної сукупності, відібрана випадково, без системи; б. певна кількість елементів генеральної сукупності,

вибраних за певними правилами с. уся генеральна сукупність, згрупована за певними ознаками

**21. Лонгітудне соціологічне дослідження – це дослідження: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. повторне; б. разове; с. розвідувальне; d. аналітичне

**22. Пілотажне соціологічне дослідження – це дослідження: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. панельне б. аналітичне с. описове d. розвідувальне

**23. Наукова гіпотеза – це: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. неперевірене практикою положення; б. припущення; с. затверджена теорія

**24. Соціологічне дослідження у вашій групі можна провести: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. коли необхідно з'ясувати соціальне походження студентів; б. коли необхідно з'ясувати якісний склад студентської групи; с. якщо необхідно з'ясувати стан навчальної дисципліни чи результати екзаменаційної сесії; d. коли необхідно знати, які чинники впливають на поведінку людей, їхню думку з тих чи інших питань, їхнє ставлення до певних соціальних явищ тощо.

**25. Які інтерпретації предметної сфери соціології Вам відомі?** а. Структуралістські; б. Інтегративні с. Модерністські d. Постмодерністські e. Комунікативні f. Інтерактивні

**26. Ознаки соціального закону:** а. Віддзеркалює незмінне співіснування соціальних явищ; б. Може діяти лише за наявності певних умов; с. За наявності певних умов діє без винятків завжди та всюди; d. Діє у суспільствах і поза ними; e. Умови, в яких виявляє дію соціальний закон, можуть реалізовуватися тільки частково; f. У складних соціально-економічних умовах віддзеркалює залежність між соціальними явищами

**27. Види категорій, якими оперує соціологія:** а. Загальнонаукові; б. Спеціально наукові; с. Власне соціологічні d.; Статистичні; e. Суміжних з соціологією наук; f. Динамічні

**28. Оберіть функції соціології:** а. Теоретико-світоглядна; б. Методологічна; с. Стимулююча; e. Прогностична; f. Ідеологічно-виховна; g. Закріплююча; h. Загальнолюдська

**29. Хто з видатних соціологів відомий тим, що виділив такі два розділи соціологічної теорії як соціальна статика та соціальна динаміка?** а. Г. Спенсер; б. К. Маркс; с. Е. Дюркгейм; d. О. Конт e. М. Вебер; f. Г. Тард

**30. Що, на думку К. Маркса, становить „базис” для розвитку суспільства?** а. Право; б. Мораль с. Релігія; d. Економіка; e. Політика; f. „Надбудова”

**31. Хто є автором таких праць: „Самогубство: соціологічний етюд”, „Елементарні форми релігійного життя”, „Соціологія та філософія”?** а. О. Конт; б. Г. Спенсер; с. К. Маркс; d. Е. Дюркгейм; e. М. Вебер; f. Г. Тард

**32. Основним науковим документом соціологічного дослідження є:** а. програма соціологічного дослідження; б. стратегічний план; с. робоча програма



- 33. До інструментарію соціологічного дослідження належать:** а. методи вирішення проблемної ситуації; б. засоби збору та аналізу первинної інформації; с. методи соціологічного дослідження.
- 34. Який вид запитання анкети передбачає вільний виклад відповіді:** а. контактні запитання; б. закриті запитання; с. відкриті запитання.
- 35. Інтерв'юером називають:** а. особу, яка ставить запитання; б. особу, якій ставлять запитання
- 36. Методи збору первинної соціологічної інформації:** а. соціометрія; б. тестування; с. контент-аналіз; d. експертне опитування; е. «мозкова атака»; f. усі відповіді вірні; g. вірні відповіді б) та d); h. усі відповіді не вірні.
- 37. До методики соціологічного дослідження належать:** а. методи збору первинної інформації; б. правила здійснення вибіркового досліджень; с. способи побудови соціологічних показників, а також методи, що розробляються іншими науками і використовуються в соціології; d. всі відповіді вірні; е. усі відповіді не вірні.
- 38. До методів соціологічних досліджень належать:** а. методи збору інформації (аналіз документів, спостереження, опитування, експеримент тощо); б. методи обробки й аналізу даних (факторний, латентно-структурний, кореляційний, регресивний, дисперсний, ранжирування, шкалування, індексування тощо); с. методи побудови теорії (дедуктивний, індуктивний, порівняльний, причинний, структурно-функціональний, генетичний тощо); d. всі відповіді вірні; е. усі відповіді не вірні; f. вірні відповіді а. та с.
- 39. Мета соціологічного дослідження це:** а. це очікуваний остаточний результат дослідження, який визначає його загальну спрямованість; б. це сукупність конкретних цільових настанов, спрямованих на аналіз і вирішення проблеми.
- 40. Спостереження можна класифікувати залежно від:** а. місця спостерігача в процесі спостереження; б. ступеня формалізованості спостереження; с. місця проведення і способу організації спостереження; d. наявності контролю за проведенням спостереження; е. міри відкритості; f. всі відповіді вірні; g. усі відповіді не вірні.

## **ТЕСТУВАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ**

*Тест підсумкового контролю успішності* – інструмент оцінювання, який використовують для перевірки засвоєння навчального матеріалу. Тест буде проведений у кінці вивчення студентами навчальної дисципліни «Соціологія» тощо.

Якщо не зазначено додаткових умов кількості правильних варіантів в конкретному запитанні, то варіантів правильних відповідей може бути

декілька. За кожен правильний варіант відповіді студенту зараховується 0,5 бала.

---

ТЕСТ

---

- 1. Соціологія як наука виникла: (Оберіть одну правильну відповідь)**  
а. в першій половині XIX ст.; б. у XVIII ст.; с. після Другої світової війни; d. на початку XX ст.
- 2. Яке з наведених визначень не є об'єктом соціологічного аналізу: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. суспільство як цілісна соціальна реальність б. сукупність соціальних відносин, соціальні зв'язки, соціальні організації, соціальні інститути тощо; с. емпірично подана реальність, що відбиває ту чи іншу сторону соціального життя; d. такі об'єктивні явища суспільства як відносини економічної власності, продуктивні сили, засоби праці
- 3. Теоретична соціологія відрізняється від прикладної за: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. методом дослідження; б. об'єктом дослідження; с. метою, яку ставить перед собою соціологія
- 4. Яке з положень найбільш вірно визначає місце соціології в системі суспільних наук? (Оберіть одну правильну відповідь)** а. це самостійна наука, яка має свій науковий інструментарій; б. соціологія не може існувати без висновків інших наук с. соціологія є солодовою частиною соціальної філософії
- 5. Термін «соціологія» запропонував і вперше використав у своїх творах: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. О.Конт; б. Е.Дюркгейм ; с. К.Маркс ; d. Г.Спенсер
- 6. Органічний напрям у соціології заснував: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. Г.Спенсер б. О.Конт с. Дж.Міль d. Е.Дюркгейм
- 7. Засновником «розуміючої соціології» є: (Оберіть одну правильну відповідь)** а.О.Конт; б. К.Маркс; с. Г.Спенсер; d. П.Сорокін; е. М.Вебер; f. Е.Дюркгейм
- 8. Як називається ієрархічно упорядкована сукупність індивідів, соціальних груп, соціальних спільнот? (Оберіть одну правильну відповідь)** а. соціальний клас; б. соціальна стратифікація; с. соціальна система; d. соціальна організація
- 9.«Суспільство – це взаємодія людей, яка є продуктом соціальної дії». Кому належить це визначення суспільства? (Оберіть одну правильну відповідь)** а.Аристотелю; б. Е.Дюркгейму; с. М.Веберу; d. О.Конту
- 10. Студентська академічна група є прикладом: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. малої соціальної групи; б. соціальної агрегації; с. неформальної групи; d. великої соціальної групи

- 11. Група людей, які очікують автобус на зупинці, є прикладом: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. соціальної агрегації б. соціальної спільноти с. малої соціальної групи d. великої соціальної групи
- 12. Прикладом соціального інституту є: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. сім'я б. Інститут соціології НАН України; d. КНУ імені Тараса Шевченка
- 13. Категорія "соціальна стратифікація" відображає:** а. процес переміщення соціальних груп чи окремих індивідів з однієї страти в іншу; б. ієрархічну організовану систему соціальної нерівності; с. набір соціальних статусів особистості
- 14. Пан «А» є студентом, капітаном футбольної команди, чоловіком пані «У». Це, з точки зору соціолога, перелік його: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. особистих якостей; б. набутих соціальних статусів; с. приписних соціальних статусів; d. рангових соціальних характеристик
- 15. Що таке «аномія»:** (Оберіть одну правильну відповідь) а. поведінка, що відхиляється від встановлених у суспільстві норм; б. соціальна хвороба; с. ціннісно-нормативний вакуум
- 16. Соціологічне дослідження – це: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. методи типологізації соціальних об'єктів б. система теоретичних та емпіричних процедур, що дозволяють отримати достовірні знання про той чи інший процес або явище суспільного життя; с. система параметрів майбутнього соціального об'єкту або якісно нового стану існуючого об'єкта d. система знань та навичок, що дозволяє професійно займатися соціологією
- 17. Методом соціологічного дослідження є: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. проведення соціологічного експерименту над об'єктом; б. розробка наукової гіпотези; с. отримання нових знань про об'єкт вивчення
- 18. Процедурна частина програми соціологічного дослідження включає: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. структурну операціоналізацію понять; б. формулювання наукових гіпотез дослідження; с. опис прийомів збору, обробки та аналізу соціологічної інформації
- 19. Який найбільш складний і глибокий вид соціологічного дослідження: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. описове; б. Аналітичне; с. розвідувальне
- 20. Вибіркова сукупність при дослідженнях – це: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. частина генеральної сукупності, відібрана випадково, без системи; б. певна кількість елементів генеральної сукупності, вибраних за певними правилами с. уся генеральна сукупність, згрупована за певними ознаками
- 21. Лонгітудне соціологічне дослідження – це дослідження: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. повторне; б. разове; с. розвідувальне; d. аналітичне
- 22. Пілотажне соціологічне дослідження – це дослідження: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. панельне б. аналітичне с. описове d. розвідувальне

- 23. Наукова гіпотеза – це: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. неперевірене практикою положення; б. припущення; с. затверджена теорія
- 24. Соціологічне дослідження у вашій групі можна провести: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. коли необхідно з'ясувати соціальне походження студентів; б. коли необхідно з'ясувати якісний склад студентської групи; с. якщо необхідно з'ясувати стан навчальної дисципліни чи результати екзаменаційної сесії; d. коли необхідно знати, які чинники впливають на поведінку людей, їхню думку з тих чи інших питань, їхнє ставлення до певних соціальних явищ тощо.
- 25. Які інтерпретації предметної сфери соціології Вам відомі?** а. Структуралістські; б. Інтегративні с. Модерністські d. Постмодерністські e. Комуникативні f. Інтерактивні
- 26. Ознаки соціального закону:** а. Віддзеркалює незмінне співіснування соціальних явищ; б. Може діяти лише за наявності певних умов; с. За наявності певних умов діє без винятків завжди та всюди; d. Діє у суспільствах і поза ними; e. Умови, в яких виявляє дію соціальний закон, можуть реалізовуватися тільки частково; f. У складних соціально-економічних умовах віддзеркалює залежність між соціальними явищами
- 27. Види категорій, якими оперує соціологія:** а. Загальнонаукові; б. Спеціально наукові; с. Власне соціологічні d.; Статистичні; e. Суміжних з соціологією наук; f. Динамічні
- 28. Оберіть функції соціології:** а. Теоретико-світоглядна; б. Методологічна; с. Стимулююча; e. Прогностична; f. Ідеологічно-виховна; g. Закріплююча; h. Загальнолюдська
- 29. Хто з видатних соціологів відомий тим, що виділив такі два розділи соціологічної теорії як соціальна статика та соціальна динаміка?** а. Г. Спенсер; б. К. Маркс; с. Е. Дюркгейм; d. О. Конт e. М. Вебер; f. Г. Тард
- 30. Що, на думку К. Маркса, становить „базис” для розвитку суспільства?** а. Право; б. Мораль с. Релігія; d. Економіка; e. Політика; f. „Надбудова”
- 31. Хто є автором таких праць: „Самогубство: соціологічний етюд”, „Елементарні форми релігійного життя”, „Соціологія та філософія”?** а. О. Конт; б. Г. Спенсер; с. К. Маркс; d. Е. Дюркгейм; e. М. Вебер; f. Г. Тард
- 32. Основним науковим документом соціологічного дослідження є:** а. програма соціологічного дослідження; б. стратегічний план; с. робоча програма
- 33. До інструментарію соціологічного дослідження належать:** а. методи вирішення проблемної ситуації; б. засоби збору та аналізу первинної інформації; с. методи соціологічного дослідження.
- 34. Який вид запитання анкети передбачає вільний виклад відповіді:** а. контактні запитання; б. закриті запитання; с. відкриті запитання.
- 35. Інтерв'юером називають:** а. особу, яка ставить запитання; б. особу, якій ставлять запитання

**36. Методи збору первинної соціологічної інформації:** а. соціометрія; б. тестування; с. контент-аналіз; d. експертне опитування; е. «мозкова атака»; f. усі відповіді вірні; g. вірні відповіді б) та d); h. усі відповіді не вірні.

**37. До методики соціологічного дослідження належать:** а. методи збору первинної інформації; б. правила здійснення вибірових досліджень; с. способи побудови соціологічних показників, а також методи, що розробляються іншими науками і використовуються в соціології; d. всі відповіді вірні; е. усі відповіді не вірні.

**38. До методів соціологічних досліджень належать:** а. методи збору інформації (аналіз документів, спостереження, опитування, експеримент тощо); б. методи обробки й аналізу даних (факторний, латентно-структурний, кореляційний, регресивний, дисперсний, ранжирування, шкалування, індексування тощо); с. методи побудови теорії (дедуктивний, індуктивний, порівняльний, причинний, структурно-функціональний, генетичний тощо); d. всі відповіді вірні; е. усі відповіді не вірні; f. вірні відповіді а. та с.

**39. Мета соціологічного дослідження це:** а. це очікуваний остаточний результат дослідження, який визначає його загальну спрямованість; б. це сукупність конкретних цільових настанов, спрямованих на аналіз і вирішення проблеми.

**40. Спостереження можна класифікувати залежно від:** а. місця спостерігача в процесі спостереження; б. ступеня формалізованості спостереження; с. місця проведення і способу організації спостереження; d. наявності контролю за проведенням спостереження; е. міри відкритості; f. всі відповіді вірні; g. усі відповіді не вірні.

**41. Оберіть правильне визначення соціальної спільноти серед наведених:** а. соціальна спільнота — це сукупність індивідів, яка характеризується відносною цілісністю; б. соціальна спільнота — це держава; с. соціальна спільнота — це сукупність соціальних інститутів; d. соціальна спільнота — це продукт природного розвитку людей.

**42. Як називається ієрархічно упорядкована сукупність індивідів, соціальних груп, соціальних спільнот? (Оберіть одну правильну відповідь)** а. соціальний клас б. соціальна стратифікація с. соціальна система d. соціальна організація

**43. Простою є соціальна структура: (Оберіть одну правильну відповідь)** а. традиційного аграрного суспільства б. індустріального суспільства с. інформаційного суспільства

**44. Класова структура сучасного західного суспільства виглядає в основному так:**

а. вищий, середній і нижчий класи, б. рабство, стани, касти,

**45. Категорія "соціальна стратифікація" відображає:** а. процес переміщення соціальних груп чи окремих індивідів з однієї страти в іншу б. ієрархічну організовану систему соціальної нерівності с. набір соціальних статусів особистості

- 46. Процес включення соціальних норм і цінностей до внутрішнього світу людини – це: (Оберіть одну правильну відповідь) а. екстеріоризація б. адаптація с. інтеріоризація**
- 47. Соціалізація – це: (Оберіть декілька правильних відповідей) а. процес усвідомлення людиною себе як частки суспільства б. процес розвитку людини с. засвоєння культурно-історичних традицій, соціальних норм та цінностей, що склалися в суспільстві d. процес набуття певних знань, навичок та вмінь**
- 48. Що таке «аномія»: (Оберіть одну правильну відповідь) а. поведінка, що відхиляється від встановлених у суспільстві норм б. соціальна хвороба с. ціннісно-нормативне вакуум**
- 49. З наведених визначень культури Оберіть те, яке має соціологічний аспект: (Оберіть одну правильну відповідь) а. культура — сфера суспільного життя б. культура — характеристика особливого у свідомості й поведінці індивіда, групи і суспільства с. культура — спосіб організації і розвитку людської життєдіяльності, яку репрезентовано продуктами фізичної і розумової праці d. культура — сукупність цінностей, традицій і звичаїв, які сформувалися в процесі розвитку людського суспільства, і творча діяльність людей щодо їхнього використання, збереження, поширення і вироблення**
- 50. Хто є автором психоаналітичної теорії розвитку дитини? а. Е. Кюблер-Росс б. Ж. Піаже с. М. Доналдсон d. З. Фрейд e. Дж. Г. Мід f. Е. Уїлсон**
- 51. Хто є автором теорії розвитку несвідомого? а. Е. Кюблер-Росс; б. Ж. Піаже; с. М. Доналдсон d, З. Фрейд; e. Дж. Г. Мід; f. Е. Уїлсон**
- 52. З. Фрейд є автором теорії а. Символічного інтеракціонізму б. Едіпового комплексу с. Розвитку несвідомого d. Когнітивного розвитку e. Узагальненого іншого f. Перцептивного розвитку**
- 53. Полігамія це: а. вид моногамії; б. різновид ендогамії; с. груповий шлюб; d. парний шлюб; e. правильні відповіді а, б; f. правильні відповіді б, d; g. усі відповіді неправильні.**
- 54. Моногамія — це: а. вид полігамії; б. первинний проміскуїтет; с. груповий шлюб; d поліандрія; e. усі відповіді неправильні.**
- 55. Соціологія оперує: а. соціальними фактами; б. соціальними факторами; с. соціологічними фактами; d. усі відповіді правильні; e. усі відповіді неправильні.**
- 56. Соціальна роль — це: а. поведінка, що реалізує норми співтовариства; б. реалізація соціальних функцій особистості; с. співвідносне становище в соціальній структурі; d. різновид соціального статусу; e. усі відповіді правильні.**
- 57. Соціологічна типологія особистостей включає: а. модальну особистість; б. нормативну особистість; с. інноваційну особистість; d. інтровертований тип особистості; e. екстрвертований тип особистості; f.**

конформну особистість; g. усі відповіді правильні; h. усі відповіді неправильні.

**58. Структура соціології:** a. спеціальні соціологічні теорії; b. соціологічні дослідження;

c. теоретична соціологія; d. макросоціологія; e. мікросоціологія; f. правильні відповіді d. та e.;

g. правильні відповіді a, b; h. усі відповіді правильні.

**59. Модальна особистість — це:** a. різновид нормативної особистості; b. ритуальна особистість; c. особистість, переважає в даній культурі; d. девіантна особистість; e. усі відповіді неправильні;

**60. Нормативна особистість — це:** a. несоціалізована особистість; b. екстроверт; c. різновид модальної особистості; d. особистість, що відповідає даному суспільству; e. усі відповіді неправильні; f. правильні відповіді a. і d.

**61. Елементи соціальної культури:** a. мова; b. зразки і норми поведінки; c. правила спортивних змагань; d. правила шлюбних відносин; e. цінності особистості; f. усі відповіді правильні; g. правильні відповіді c. і e.

**62. Культура — це:** a. зразки і норми поведінки; b. світогляди й ідеології; c. ідеї і міфи; d. усе, що має соціокультурний зміст; e. усі відповіді правильні;

**63. Одні члени суспільства виробляють продукти харчування, інші - одяг, треті - забезпечують безпеку, четверті - навчають дітей та молодь, п'ятий - управляють ... Про яку функцію суспільства ведеться тут мова?:** a. статусно-рольову, b. розподілу і спеціалізації праці, c. управлінську, d. задоволення потреб, e. інтегративну.

**64. Суспільство наказує індивіду, як він повинен жити, та ким він має бути, що він може робити, а чого робити не можна. Тут мова йде про функцію:** a. захисну, b. інтегративну, c. ціннісну, d. нормативну.

**65. Вихідним початком суспільних відносин є:** a. соціальні конфлікти, b. загальні релігійні переконання, c. соціальні дії індивідів і груп,

**65. У постіндустріальній теорії виділяють наступні три типи суспільств:** a. примітивне, b. індустріальне, постіндустріальне, c. традиційне, феодальне, індустріальне, d. первісне, аграрне, індустріальне, e. доіндустріальне, індустріальне, постіндустріальне.

**66. У постіндустріальному суспільстві домінують:** a. наукомістки та комп'ютерні технології, автоматична техніка, інформаційні інститути, b. традиція, релігія, ритуали, общинність, колективізм, аскетизм, шанування влади, c. енергія води, вітру, пара, сили тварин, d. високоосвіченність, цікава робота, високий професіоналізм, успішна кар'єра.

**67. Прагнення людини уникати усілякого зіткнення з чужою культурою, для чого він створює власне культурне середовище – оточення співвітчизників, відгороджуючись ним від впливу чужого культурного середовища, називається:** a. геттоїзацією; b. асиміляцією; c. культурним шоком

**68. Відгалуження від основного стовбура культури, яке має специфіку, зумовлену віковими, поселенською, професійними та іншими особливостями називається:** а. контркультурою, б. субкультурою, с. підсистемою культури, d. елементом культури.

**69. В основі цієї культури лежать освячені міфологічної та релігійною символікою життєві і дбайливо охоронювані принципи і норми групової поведінки людей, що мають характер «святинь». Це культура:** а. масова, б. елітарна, с. народна, d. молодіжна.

**70. Для цієї субкультури властиві: особлива мова, витонченість, висока інтелектуальність, потужне творче начало, іронічність, критичність, фантазії, відхід від дійсності, орієнтація на вузьке коло людей. У даному випадку мова йде про культуру:** а. елітарну, б. масову, с. народну, d. молодіжну.

**71. Такій субкультурі притаманні: демократичність, стандартизація, зовнішній ефект, енергійність, імпровізація, ажіотажність, комерціалізація, гротеск, миттєвість задоволення. Мова в даному випадку йде про культуру:** а. елітарну, б. масову, с. народну, d. молодіжну.

**72. Ця субкультура більш всього себе реалізувала в поп-музиці, різних шоу, ЗМІ, спортивних видовищах, детективах, моді ... Йдеться про культуру:** а. елітарну, б. масову, с. народну, d. молодіжну.

**73. Процеси і явища, що радикально відрізняються від основних норм, цінностей, установок, форм поведінки, які мають місце в тій чи іншій домінуючій культурі, називаються:** а. субкультурою, б. підсистемою культури; с. контркультурою, d. акультурацією.

**74. Соціальний інститут, члени якого пов'язані шлюбом, спорідненістю, батьківством, спільністю побуту та господарювання, взаємної моральної та юридичної відповідальності, називається:** а. державою, б. правом, с. сім'єю, d. школою.

**75. Сім'я, в якій є один чоловік і чотири дружини, називається:** а. Моногамною; б. полігамною, с. сімейною групою, d. гомосексуальною.

**76. Поліандрія - це:** а. багатоженство, б. шлюб жінки з декількома чоловіками, с. сімейна рівність, d. багатодітність.

**77. Матрилокальна сім'я - це така, коли:** а. подружжя живе разом з родичами дружини, б. подружжя живе разом з родичами чоловіка, с. є безліч дітей, d. подружжя живе окремо один від одного, с. подружні відносини юридично не закріплені.

**78. Сім'я виконує ряд важливих функцій, а саме:** а. продовження роду, виховання і освіти дітей, б. господарсько-економічну, соціального контролю, с. духовну, рекреаційну, d. турботи про людей похилого віку, захисно-емоційну.

**79. Соціальна позиція, яку індивід набуває завдяки власним зусиллям, називається статусом:** а. релігійним, б. статевим, с. природним, d. досягнутим.



**80. Первинна спільність людей, що припускає добровільність вступу до неї, високу емоційність відносин, спільні цілі. Це група: а. мала, б. велика, с. середня, d. формальна.**

Тестування студентів проводиться 2 рази в семестр, поточне тестування застосовується після завершення вивчення першого модулю навчальної дисципліни «Соціологія», підсумкове оцінювання знань студентів за допомогою тесту, відбувається після завершення вивчення дисципліни.

### **ОРІЄНТОВНІ НОРМИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ, ВМІНЬ ТА КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ**

Дисципліна “Соціологія” передбачає організацію системи поточного, та підсумкового контролю. Навчальна дисципліна складається з 2 модулів та оцінюється за кредитно-модульною системою.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою, що включає рейтингові бали за поточне тестування, написання реферату та залік.

#### **Форми поточного контролю:**

№ п/п	Виконана робота	Кількість балів
1	Реферат	<b>20</b>
2	Поточне тестування	<b>40</b>
	Всього:	<b>40</b>

#### **Модульний контроль**

Модульний контроль знань студентів проводиться після завершення вивчення кожного модуля та передбачає виконання наступних завдань:

I модуль: поточне тестування.

II модуль: написання реферату .

Співвідношення семестрової роботи та заліку складає 60:40.

	Змістовний модуль 1 (ЗМ 1)	Змістовний модуль 2 (ЗМ 2)	Залік	Разом (підсумкова оцінка)
Максимальна оцінка в балах	<b>40</b>	<b>20</b>	<b>40</b>	<b>100</b>

## РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Оцінка	Критерій оцінювання навчальних досягнень
«відмінно»	студент вільно і творчо володіє матеріалом, визначеним програмою, має діалектичне мислення; аргументовано, науково аналізує соціологічні процеси. Вміє використовувати різноманітні джерела знань, систематично поповнює знання. За підсумками тестування правильно відповідає на 90 -100 % питань. Виконав всі висунуті вимоги при написанні реферату.
«добре»	Студент добре володіє матеріалом, але має незначні ускладнення при відповіді. Має незначні труднощі при діалоговій бесіді і доказах власної думки. Виконав переважну кількість вимог при написанні реферату. За підсумками тестування правильно відповідає на 70-89 % питань.
«задовільно»	Студент користується лише окремими знаннями дисципліни, порушує логіку відповіді, відповідь недостатньо самостійна. Студенту важко підтримувати бесіду, не вистачає доказів для обґрунтування власного погляду. Частково виконав вимог при написанні реферату. За підсумками тестування правильно відповідає на 50-69 % питань.
«незадовільно»	Студент не володіє необхідними знаннями, не володіє практичними навичками дисципліни. Не представив для оцінювання реферат. За підсумками тестування правильно відповідає на 0 - 49% питань.

### ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

За 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою		
90-100	5	Відмінно	зараховано
85-89	4	Добре	
75-84			
65-74	3	задовільно	
60-64			

35-59	2	незадовільно	незараховано
1-34			

**При цьому, кількість балів** відповідає оцінці:

1-34 – “незадовільно” з обов’язковим повторним вивченням дисципліни;

35-59 – “незадовільно” з можливістю повторного складання;

60-64 – “задовільно” ( “достатньо” );

65-74 – “задовільно” ;

75-84 – “добре”;

85-89 – “добре” (“дуже добре”);

90-100 – “відмінно”.

## ОПОРНИЙ КОСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

Опорний конспект лекцій поданий у формі презентації та міститься в окремому файлі.

### ЛІТЕРАТУРА

#### Основна:

1. Кравченко А.И. Социология: Учеб.пособие. – М., 1999.
2. Лукашевич М. Соціологія : Загальний курс: Підручник/ Микола Лукашевич, Микола Туленков,; . -К.: Каравела, 2011. -407 с.
3. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. пос. – К.: МАУП, 2004. – 464 с.
4. Попова І.Н. Соціологія. Пропедевтичний курс. – К., 1996.
5. Смелзер Н. Социология. – М., 1996.
6. Современная западная социология. Словарь. – М., 1990.
7. Социология. Основы общей теории (учебник для вузов). Отв.ред. Г.В.Осипов, Л.Н.Москвичев. – М., 2002.
8. Соціологія. За ред. С.О.Макеєва. – К., 1999.
9. Фролов С.С. Социология. – М., 1996.
10. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій. – Львів, 1996.
11. Якуба О.О. Соціологія. – Харків, 1996.

#### Додаткова:

1. Mayo E. Human Problems of Industrial Civilization. N.Y., 1946., P. 457.
2. Аарон Р. Этапы развития социологической мысли. – М., 1993.
3. Бабосов Е. М. Социология управления. — Минск: ТетраСистемс, 2001.
4. Бауман З. Мыслить социологически. – М., 1996.
5. Бурдые П. Социология политики. — М.: Socio-Logos, 1993. — 236 с.
6. Гавриленко І.М., Огаренко В.М., Скідін О.Л., Яковенко Ю.І. Соціологія освіти: Навчальний посібник. Кн. 1. – Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2006.; Кн. 2. – Запоріжжя: КПУ, 2009.
7. Гіденс Е. Соціологія. – К., 1999.
8. Гофман А. Семь лекций по истории социологии. – М., 2001.
9. Громов И.А., Мацкевич А.Ю., Семенов В.А. Западная теоретическая социология. – СПб., 1996.
10. Добренков В.И., Кравченко А.И. Фундаментальная социология : в 15 т. М. : ИНФРА-М, 2006.
11. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології (від античності до початку ХХ ст.). – К., 1993.
12. Ионин Л.Г. Георг Зиммель- социолог. М., 1981.

13. Ионин Л.Г. Социология культуры – М., 2000.
14. История социологии в Западной Европе и США. Учебник для вузов / Отв.ред.Г.В.Осипов. – М., 1999.
15. История теоретической социологии в 5-ти т. Т.1. Отв.ред. Ю.Н.Давыдов. – М., 1996.
16. История теоретической социологии. В 4-х т. Отв.ред. Ю.Н.Давыдов. – М., 1997.
17. Коркюф Ф. Новые социологии. – СПб., 2002.
18. Кравченко А.И. Введение в социологию: Учебное пособие. - М., 1996.
19. Култыгин В.П. Классическая социология. – М., 2000.
20. Маркович Д.Ж. Общая социология. – М., 1998.
21. Мертон Р. Социальная теория и социальная структура (фрагменты). - К., 1996.
22. Миллс Ч.Р. Социологическое воображение. – М., 2001.
23. Монсон П. Лодка на аллеях парка: Введение в социологию. – М.,1994.
24. Общая социология. Хрестоматия / Сост. А.Г. Здравомыслов – М., 2006.
25. Панина Н. Технология социологического исследования. – К., 2001.
26. Пилипа А.Ф. Обоснование теоретической социологии: введение в концепцию Георга Зиммеля // Зиммель Г. Избранное. Т.2. М., 1996.
27. Погорілий О.І. Соціологічна думка ХХ століття: Посібник. - К., 1996
28. Рабочая книга социолога. Отв.ред. В.Г.Осипов. – М., 1983.
29. Резник Ю.М. Введение в социальную теорию. Социальная эпистемология. Пособие. – М., 1999.
30. Ритцер Д. Современные социологические теории. – М., 2004.
31. Руткевич М.Н. Общество как система. Социологические очерки. – СПб., 2001.
32. Ручка А.О., Танчер В.В., Курс історії теоретичної соціології. – К., 1996.
33. Смелзер Н. Социология. – М., 1996.
34. Современная западная социология. Словарь. – М., 1990.
35. Современная западная социология. Словарь. – М., 2000.
36. Социология. Под ред. В.Н.Лавриненко. – М., 2001.
37. Соціологічна думка України: навч. посібник / М.В.Захарченко, В.Ф.Бурлачук, М.О.Молчанов та ін. – К., 1996.
38. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / За заг.ред.В.І.Воловича. – К., 1998.
39. Соціологія: Курс лекцій / За ред.В.М.Пічі. – К., 1996.
40. Тощенко Ж.Т. Социология. Общий курс. – М., 1994.
41. Харчева В. Основы социологии. Учебник. – М., 1997.
42. Щепанский Я. Элементарные понятия социологии. – М., 1969.
43. Энциклопедический социологический словарь. Общ.ред. Осипова Г.В. – М., 1995.
44. Ядов В.А. Стратегия социологического исследования: Описание, объяснение, понимание социальной реальности. – М., 1998.

Навчальне видання

Вілкова Олена Юріївна

## **СОЦІОЛОГІЯ**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС**  
для студентів спеціальності **Інституту філології**

напрямок підготовки **6.020303 «філологія»**  
спеціалізація «Іноземна філологія», «Переклад»

Відповідальний за випуск Вілкова О.Ю.

Редагування та комп'ютерне верстання Вілкова О.Ю.

